

EUROPA-PARLAMENTET: HISTORISK BAGGRUND

Europa-Parlamentet har sin oprindelse i Den Fælles Forsamling for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF), der blev til den fælles forsamling for de tre overnationale europæiske fællesskaber, der fandtes på daværende tidspunkt. Forsamlingen fik efterfølgende navnet »Europa-Parlamentet«. Institutionen, hvis medlemmer er blevet valgt direkte siden 1979, har i tidens løb gennemgået store forandringer: Det har udviklet sig fra en forsamling med udnævnte medlemmer til et valgt parlament, der er anerkendt for at sætte den politiske dagsorden i Den Europæiske Union.

RETSGRUNDLAG

- De oprindelige traktater ([1.1.1](#), [1.1.2](#), [1.1.3](#), [1.1.4](#), [1.1.5](#))
- Afgørelse og akt om almindelige direkte valg af repræsentanterne i Europa-Parlamentet (20. september 1976), ændret ved Rådets afgørelser af 25. juni og 23. september 2002.

TRE FÆLLESSKABER, ÉN FORSAMLING

Efter oprettelsen af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) og Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom) blev EKSF's Fælles Forsamling udvidet til at omfatte alle tre fællesskaber. Den nye forsamling bestående af 142 medlemmer trådte sammen for første gang i Strasbourg den 19. marts 1958 som »Den Europæiske Parlamentariske Forsamling« og ændrede navn til »Europa-Parlamentet« den 30. marts 1962.

FRA UDPEGET FORSAMLING TIL VALGT PARLAMENT

Før indførelsen af direkte valg blev medlemmerne af Europa-Parlamentet (MEP'er) udpeget af hver af medlemsstaternes nationale parlamenter. Alle medlemmer havde således et dobbelt mandat.

På topmødekonferencen i Paris den 9.-10. december 1974 blev det besluttet, at direkte valg »skulle finde sted i eller efter 1978«, og Europa-Parlamentet blev anmodet om at fremsætte nye forslag til erstatning for dets oprindelige konventionsudkast fra 1960. I januar 1975 vedtog Europa-Parlamentet et nyt udkast til konvention, på grundlag af hvilket stats- og regeringscheferne efter at have løst en række uoverensstemmelser nåede til enighed på deres møde den 12.-13. juli 1976.

Afgørelsen og akten om almindelige direkte valg blev undertegnet i Bruxelles den 20. september 1976. Teksten trådte i kraft i juli 1978, efter at alle medlemsstaterne havde ratificeret den, og det første valg fandt sted den 7. og 10. juni 1979.

UDVIDELSER

Da Danmark, Irland og Storbritannien tiltrådte De Europæiske Fællesskaber den 1. januar 1973 (den første udvidelse), blev antallet af medlemmer af Europa-Parlamentet forhøjet til 198.

I forbindelse med den anden udvidelse, Grækenlands tiltrædelse den 1. januar 1981, udpegede det græske parlament 24 græske medlemmer af Europa-Parlamentet, som i oktober 1981 skulle erstattes af direkte valgte medlemmer. Det andet direkte valg blev afholdt den 14. og 17. juni 1984.

Med den tredje udvidelse den 1. januar 1986 steg antallet af pladser fra 434 til 518 med tilgangen af 60 spanske og 24 portugisiske medlemmer, der var udpeget af deres nationale parlamenter, og som efterfølgende blev erstattet af direkte valgte medlemmer.

Efter den tyske genforening blev sammensætningen af Europa-Parlamentet tilpasset, så den afspejlede den demografiske udvikling. I overensstemmelse med de forslag, Europa-Parlamentet havde stillet i en beslutning om en ordning for mandatfordelingen mellem medlemsstaterne, steg antallet af valgte medlemmer af Europa-Parlamentet i juni 1994 fra 518 til 567. Efter den fjerde EU-udvidelse steg antallet af MEP'er til 626 med en retfærdigt afvejet tildeling af pladser til de nye medlemsstater i overensstemmelse med ovennævnte beslutning.

Regeringskonferencen i Nice indførte en ny fordeling af Europa-Parlamentets pladser, som blev anvendt ved valget til Europa-Parlamentet i 2004. Det maksimale antal medlemmer (der tidligere var fastsat til 700) blev forhøjet til 732. Det eksisterende antal af pladser til de 15 gamle medlemsstater blev nedsat med 91 (fra 626 til 535). De resterende 197 pladser blev fordelt mellem alle de gamle og nye medlemsstater ved en forholdsmæssig fordelingsmetode.

Ved Bulgariens og Rumæniens tiltrædelse den 1. januar 2007 steg antallet af medlemmer af Europa-Parlamentet midlertidigt til 785 for at give plads til MEP'er fra disse lande. Efter valget den 4.-7. juni 2009 blev antallet af pladser reduceret til 736. Da Lissabontraktaten (der trådte i kraft den 1. december 2009) indeholdt bestemmelser om maksimalt 751 medlemmer, der midlertidigt blev øget til 754 indtil næste valg, blev der i valgperioden 2009-2014 tilføjet yderligere 18 MEP'er til de 736, der blev valgt i juni 2009, efter at medlemsstaternes ratificering af en tillægsprotokol blev vedtaget på regeringskonferencen den 23. juni 2010. Med Kroatiens tiltrædelse den 1. juli 2013 blev det maksimale antal pladser midlertidigt hævet til 766 for at tage imod de 12 kroatiske MEP'er, der blev valgt i april 2013 (i overensstemmelse med artikel 19 i akten om Republikken Kroatiens tiltrædelsesvilkår).

Det samlede antal pladser blev ved valget i 2014 nedsat til 751. Fordelingen af mandater er blevet taget op til revision igen i forbindelse med valget i maj 2019 og et eventuelt brexit ([1.3.3](#)).

GRADVIST ØGEDE BEFØJELSER

Erstatningen af medlemsstaternes bidrag med Fællesskabets egne midler (1.4.1) førte til den første udvidelse af Europa-Parlamentets budgetbeføjelser under Luxembourgtraktaten, der blev undertegnet den 22. april 1970. En anden traktat om samme emne, der styrkede Europa-Parlamentets beføjelser, blev undertegnet i Bruxelles den 22. juli 1975 (1.1.2).

Den europæiske fælles akt udvidede Europa-Parlamentets rolle på visse lovgivningsområder (samarbejdsproceduren) og gjorde tiltrædelse og tiltrædelsestraktater betinget af dets samtykke.

Med Maastrichttraktaten blev proceduren med fælles beslutningstagning indført på visse lovgivningsområder, og samarbejdsproceduren blev udvidet til at omfatte andre områder, hvilket markerede starten på Europa-Parlamentets forvandling til rollen som medlovgiver. Den gav Parlamentet beføjelser til endeligt at godkende medlemmer af Kommissionen, hvilket var et vigtigt skridt fremad for Europa-Parlamentets politiske kontrol over EU's udøvende magt (1.1.3).

Med Amsterdamtraktaten blev den fælles beslutningsprocedure udvidet til at omfatte de fleste lovgivningsområder, og proceduren blev revideret, således at Europa-Parlamentet blev medlovgiver på lige fod med Rådet. Da udnævnelsen af Kommissionens formand også blev underlagt Parlamentets godkendelse, blev dets kontrol over den udøvende magt yderligere forøget. Nicetraktaten udvidede yderligere anvendelsesområdet for den fælles beslutningsprocedure.

Nicetraktaten, der ændrede traktaten om Den Europæiske Union, traktaterne om oprettelse af De Europæiske Fællesskaber og visse tilknyttede akter, blev undertegnet den 26. februar 2001 og trådte i kraft den 1. februar 2003. Formålet med denne nye traktat var at reformere Den Europæiske Unions institutionelle struktur, så den kunne klare udfordringerne i forbindelse med kommende udvidelser. Parlamentets lovgivnings- og tilsynsbeføjelser blev udvidet, og afstemning med kvalificeret flertal blev udvidet til flere områder i Rådet (1.1.4).

Lissabontraktaten (1.1.5) indebar også en vigtig udvidelse af både anvendelsen af afstemning med kvalificeret flertal i Rådet (ved brug af en ny metode fra og med 1. november 2014 — artikel 16 i TEU) og af anvendelsen af den fælles beslutningsprocedure (udvidet til omkring 45 nye lovgivningsområder). Fælles beslutningstagning, som nu betegnes den almindelige lovgivningsprocedure, blev den mest anvendte beslutningsprocedure og finder især anvendelse på særligt vigtige politikområder såsom den fælles landbrugspolitik, retlige anliggender og sikkerhedspolitik. Parlamentets rolle i udarbejdelsen af fremtidige traktatændringer blev også mere udtalt (artikel 48 i TEU). Som en del af Lissabontraktaten (og oprindeligt som en del af det mislykkede udkast til traktat om en forfatning for Europa) blev **Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder**, der blev undertegnet af formændene for Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet på Det Europæiske Råds møde i Nice den 7. december 2000, desuden juridisk bindende (4.1.2).

Med valget til Europa-Parlamentet den 23.-26. maj 2019 blev det klart, at Parlamentet havde gjort fuld brug af traktatens bestemmelse i artikel 14 i TEU, hvori det

hedder: »Europa-Parlamentet udøver sammen med Rådet den lovgivende funktion og budgetfunktionen. Det udøver politiske kontrolfunktioner og rådgivende funktioner på de betingelser, der er fastsat i traktaterne. Det vælger Kommissionens formand.«

De europæiske politiske partier (1.3.3) indstillede i forbindelse med valget i både 2014 og 2019 spidskandidater til hvervet som formand for Kommissionen. Man kan roligt sige, at spidskandidatsystemet har vist sig at være en succes, eftersom Kommissionens formand, der blev valgt på mødet den 22. oktober 2014, var den kandidat, der havde fået mest støtte ved valget til Europa-Parlamentet i maj 2014.

Udo Bux
05/2019

